

Diana Polanski

Knjižnice grada Zagreba
diana.polanski@kgz.hr

Vikica Semenski

Knjižnice grada Zagreba
vikica.semenski@kgz.hr

Vesna Stričević

Knjižnice grada Zagreba
vesna.stricevic@kgz.hr

UDK 025.31 : 018
Stručni rad / Professional paper

ODNOS PODATAKA O ODGOVORNOSTI I VRSTE AUTORSTVA U BIBLIOGRAFSKOM ZAPISU

Relationship between the statements of responsibility and the type of
authorship in the bibliographic record

Sažetak

U radu se prikazuje povezanost podataka o odgovornosti i vrste autorstva u bibliografskom zapisu. Na tu povezanost prvo se ukazuje pregledom odredaba o podacima o odgovornosti i elementa koji se odnose na vrstu autorstva u našim temeljnim propisima, PPIAK-u i objedinjenom ISBD-u, te prikaz vrste autorstva u bibliografskim formatima UNIMARC i MARC 21, koji su temelj većine naših skupnih kataloga. Nakon toga dan je kratak pregled elemenata FR konceptualnih modela i na njima temeljenih nacionalnih kataložnih pravilnika, kao primjer promjena koje konceptualni modeli donose povezivanjem podataka bibliografskog zapisa i postupaka korisnika u pretraživanju kataloga. Potreba ujednačene primjene koda za vrstu autorstva ilustrirana je karakterističnim primjerima bibliografskih zapisa. Na kraju se, napose u kontekstu semantičkog weba, procjenjuje koliko kod za vrstu autorstva doprinosi potpunosti i točnosti informacija koje bibliografski zapis daje korisnicima.

Ključne riječi: vrsta autorstva, PPIAK, ISBD, FRBR, FRAD.

Summary

The aim of this article is to show the link between the responsibility data and the type of authorship in the bibliographic record. This correlation could be seen through the review of the statements of responsibility and elements related to the type of authorship in our basic cataloguing codes, PPIAK and consolidated ISBD, as well as through the description of the type of authorship in the UNIMARC and MARC 21 bibliographic formats which are the basis of most of our union catalogues. The

paper proceeds by a brief overview of the elements of the FR conceptual models and national cataloguing codes based on them, as an example of the changes that conceptual models bring through the linking of bibliographic record data and user procedures in catalogue search. The need for uniform application of code for type of authorship is illustrated by characteristic examples of bibliographic records. Finally, it estimates especially in the context of the semantic web, how much the code for the authorship type contributes to the completeness and accuracy of the information that the bibliographic record provides to the users.

Keywords: *Type of authorship, PPIAK, ISBD, FRBR, FRAD*

Uvod

Podatak o odgovornosti imenuje jednog ili više pojedinaca ili skupina odgovornih za stvaranje ili realizaciju djela što ga opisivana jedinica sadrži. Podatak o odgovornosti odnosi se i na funkciju koju imenovani pojedinci ili skupine imaju u stvaranju i realizaciji djela. Prema navedenoj funkciji u bibliografski zapis unosi se kod za vrstu autorstva. Rad prikazuje odnos podataka o odgovornosti i kodova za vrstu autorstva koji se unose u bibliografski zapis i daje pregled odredaba kataložnih pravilnika, standarda, bibliografskih formata i konceptualnih modela koje taj odnos definiraju ili na njega upućuju. Kako određene funkcije u stvaranju i realizaciji djela nisu uvijek jednoznačno interpretirane, u radu će se pojedinim primjerima bibliografskih zapisa u skupnim katalozima narodnih i nacionalnih knjižnica ukazati na prihvaćenu kataložnu praksu. To se osobito odnosi na tiskanu građu koja sadrži tekst i fotografije, kada se različito interpretira funkcija fotografa, te na audiovizualnu građu, u čijem stvaranju i realizaciji najčešće sudjeluje više osoba i korporativnih tijela čiji se udjeli razlikuju po karakteru i važnosti, koja pokazuje u kojoj se mjeri kod za vrstu autorstva koristi.

Kako *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*¹ (PPIAK) i objedinjeno izdanje standarda *ISBD: Međunarodni standardni bibliografski opis*², čine naše temeljne propise za bibliografski opis, prvo su prikazane odredbe pravilnika i standarda koje se odnose na podatke o odgovornosti i vrstu autorstva. Strojno čitljivi formati za bibliografske i autorizirane podatke UNIMARC³ i MARC 21⁴ temelj su većine naših skupnih kataloga, stoga je u nastavku dan prikaz kodova i definicija vrste autorstva kako su navedeni u tim formatima.

Drugi dio rada ovu temu sagledava u kontekstu IFLA-inih FR konceptualnih modela. Dan je pregled elemenata povezanih s podacima o odgovornosti u *Uvjetima za funkcionalnost bibliografskih zapisa: završni izvještaj*⁵ (*FRBR - Functional Requirements for*

1 Verona, E. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1983-1986. Dio 1: Odrednice i redalice. 2. izmijenjeno izd. 1986.; Dio 2: Kataložni opis. 1983.

2 *ISBD : Međunarodni standardni bibliografski opis / preporučila Skupina za pregled ISBD-a; odobrio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju ; [s engleskog prevela i predgovor napisala A. Barbarić]. Objedinjeno izd. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2014.*

3 *UNIMARC manual: bibliographic format / ed. by Alan Hopkinson. 3rd ed. München: K. G. Saur, 2008..*

4 *MARC 21 format for bibliographic data / Library of Congress, Network Development and MARCS Standards Office. 1999 ed., update no. 1 (October 2000) through update no. 23 (November 2016). [citirano 2017-05-05]. Dostupno na: <https://www.loc.gov/marc/bibliographic/>*

5 *Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa : završni izvještaj / IFLA-ina Studijska skupina za uvjete za funkcionalnost bibliografskih zapisa; odobrio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju; [s engleskog prevela T. Katić]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.*

Bibliographic Records) te kratak osvrt na *Uvjete za funkcionalnost autoriziranih zapisa: završni izvještaj*⁶ (*FRAD - Functional Requirements for Authority Data*) i *FRBR-Library Reference Model*⁷. Rješenja koja proizlaze iz FR konceptualnih modela prikazana su u osvrtu na nacionalne kataložne pravilnike temeljene na ovim modelima, talijanski *Regole italiane di catalogazione: (REICAT)*⁸ i anglo-američki *RDA: resource description and access*⁹.

Na kraju rada naglašena je potreba za točnim definiranjem vrste autorstva za sve vrste građe kao i za ujednačenošću pri unosu kodova za vrste autorstva u bibliografski zapis. Takav pristup daje korisnicima točne i precizne informacije, a u kontekstu semantičkog weba i povezanih podataka, doprinosi boljoj prenosivosti bibliografskih podataka.

Odnos podataka o odgovornosti i vrste autorstva u Pravilniku i priručniku za izradu abecednih kataloga (PPIAK) ¹⁰

Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga, Dio 1: Odrednice i redalice, temelji se na *Pariškim načelima*¹¹ i donosi odredbe o normativnim podatcima. Bibliografski podatci predmet su drugog dijela, *Kataložni opis*, koji je nastao na temelju prerađenog standardnog izdanja ISBD(M)-a iz 1978. godine¹², a jedinica bibliotečne građe, odnosno publikacija¹³ osnova je kataložnog opisa.

U fokusu ovog pregleda odredbe su prvog dijela PPIAK-a koje definiraju pojedine vrste autorstva te odredbe drugog dijela koje propisuju na što se podatci o odgovornosti odnose. Pritom valja istaknuti da se PPIAK u prvom redu odnosi na tiskanu građu, kako Verona ističe u predgovoru prvog dijela: „Posebne vrste bibliotečne građe, kao što su zemljopisne karte, glazbeni tekstovi, filmovi, gramofonske ploče, sitni tisak i dr., Pravilnik uzima u obzir samo ako ta građa ima uvjete da bude uključena u opći (glavni) abecedni katalog biblioteke. Na potrebe posebnih kataloga koji bi vodili računa o specifičnim karakteristikama tih vrsta bibliotečne građe, ovaj se Pravilnik ne obazire.”¹⁴

6 Uvjete za funkcionalnost autoriziranih podataka : konceptualni model / ur. Glenn E. Patton; IFLA-ina Radna skupina za Uvjete za funkcionalnost i obrojčivanje autoriziranih zapisa (FRANAR), završni izvještaj prosinac 2008.; odobrili stalni odbori IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju i Sekcije za klasifikaciju i indeksiranje, ožujak 2009.; [s engleskog preveo Tomica Vrbanc]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.

7 Riva, P.; P. Le Boeuf ; M. Žumer. FRBR-Library Reference Model : 2016-02-21 : draft for world-wide review. [citirano 2017-05-05]. Dostupno na: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/frbr-lrm/frbr-lrm_20160

8 Regole italiane di catalogazione : (REICAT) : bozza complessiva Versione riveduta e aggiornata. Gennaino, 2009. [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: http://www.iccu.sbn.it/upload/documenti/REICA_bozza_complessiva_genn2009.pdf

9 RDA : resource description and access. Chicago : American Library Association ; Canadian Library Association ; CILIP, 2013.

10 U ovom poglavlju stručni izrazi preuzeti su iz PPIAK-a.

11 Načela prihvaćena na Međunarodnoj konferenciji o načelima katalogizacije, Pariz, listopad 1961. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 7, 3-4(1961), 171-176.

12 ISBD(M) : international standard bibliographic description for monographic publications / International Federation of Library Associations and Institutions. 1st standard ed., revised prepared by an editorial group; chairman E. Verona. London : IFLA International Office for UBC, 1978.

13 Verona, E. Nav. dj. Dio 2., str. 10.

14 Verona, E. Nav. dj. Dio 1., str. 9.

Prvi dio PPIAK-a definira pojam autora kao duhovnog vlasnika djela i određuje ga za pojedine vrste publikacija¹⁵. Vrste autorstva navedene su u poglavljima: *II.2. Publikacije jednog individualnog autora, II.6. Publikacije nastale suradnjom osoba ili korporativnih tijela čiji se udjeli po karakteru ili po značenju razlikuju, II.8 Periodičke publikacije, a neke vrste autorstva definirane su u Dodatku IV. Tumačenje stručnih izraza*. Drugi dio PPIAK-a, u uvodu poglavlja *VI.2.2 Podaci o odgovornosti*, navodi da se podaci o odgovornosti odnose na „identifikaciju i/ili funkciju osoba ili korporativnih tijela koja su odgovorna za stvaranje intelektualnog ili umjetničkog sadržaja djela što ga opisivana publikacija sadrži, ili su pridonijeli tom stvaranju, ili su odgovorni za ostvarivanje tog djela. To su uz autore djela... i razni suradnici, pa autori djela na osnovi kojega je djelo sadržano u opisivanoj publikaciji izrađeno i autori umjetničkih radova na osnovi kojih su izrađene ilustracije koje se nalaze u opisivanoj publikaciji.“¹⁶ Popratne riječi koje objašnjavaju funkciju koju je osoba ili korporativno tijelo obavljalo pri izradi djela što ga opisivana publikacija sadrži, u opisu se preuzimaju s predloška. Kada te popratne riječi nisu navedene na predlošku i nije jasna funkcija koju je osoba ili korporativno tijelo obavljalo pri izradi djela, u opis se dodaje kratko objašnjenje¹⁷ te funkcije. Upravo funkcija navedena u podatku o odgovornosti označava vrstu autorstva.

Prema PPIAK-u individualni je autor fizička osoba kojoj djelo pripada kao duhovno vlasništvo [Čl. 4] i obuhvaća: pisca samostalno izdanog teksta, sastavljača (rječnika, bibliografije, kataloga, adresara, leksikona, enciklopedije, konkordancije, vodiča za neko djelo, statistike i sl.), tj. osobu koja je sama sabrala i obradila podatke, osobu čija se korespondencija izdaje, osobu čija se živa riječ izdaje (govor, predavanje, radijska reportaža, propovijed, izreke i sl.), osobu koja je proglasila bulu, encikliku, poslanice ili pastirsko pismo, likovnog umjetnika čiji se radovi reproduciraju (slikar, kipar, arhitekt, fotograf, crtač itd.), skladatelja samostalno izdane skladbe, autora tehničkog nacrtu ili idejne skice, kartografa, autora astronomskih i drugih promatranja, koreografa, sastavljača gimnastičkih vježbi, plesača, šahista, idejnog začetnika igračke i dr.

Suradnja osoba ili korporativnih tijela čiji se udjeli pri izradi publikacije razlikuju po karakteru stvaralačkog rada ili po značenju obuhvaća publikacije koje sadrže: tekst i reprodukcije djela likovnih umjetnosti, note i tekst, scenarij i knjigu snimanja, izdanja žive riječi, izdanja rukopisa, preradu i novo izdanje, prijevod, stare disertacije, konkordancije, rječnike, vodiče za neko djelo, kataloge. Sadržaj publikacije određuje koja vrsta autorstva ima prednost: npr. ako u publikaciji koja sadrži tekst o nekom likovnom umjetniku nadopunu čine pojedine reprodukcije njegovih djela, prednost pripada autoru teksta. Također, ta prednost pripada i komentatoru nekog autorskog ili anonimnog djela ako komentar po sadržaju i opsegu čini najvažniji dio. U odnosu na prevoditelje, urednike, izdavače (ne u smislu nakladnika), izvođače (dirigenti, pjevači, recitatori, glumci i dr.), prerađivače književnih djela kojima je sačuvan književni oblik izvornog djela i znanstvenih radova koji nisu značajno promijenjeni, duhovnim vlasnicima tih djela smatraju se njihovi prvobitni autori. Međutim, prerađivači se smatraju autorima književnih djela koja su prerađena u obliku versifikacije, parafraze

15 U prvom dijelu PPIAK-a, u Dodatku IV. Tumačenje stručnih izraza, publikacija je definirana kao „Tiskani ili drugom tehnikom umnoženi duhovni proizvod u jednom ili više nakladničkih svezaka odnosno na jednom ili više slobodnih listova.“ Ovdje treba napomenuti da objedinjeni ISBD u Dodatku E: Pojmovnik, uz pojam publikacija ne navodi definiciju već upućuje na izraz jedinica građe.

16 Verona, E. Nav. dj. Dio 2., str. 78.

17 To objašnjenje nije potrebno kada se u podatku o odgovornosti navodi ime osobe ili korporativnog tijela koje se smatra autorom djela što ga opisivana publikacija sadrži.

u stihovima, dramatizacije, scenarija ili stripa te znanstvenih i stručnih djela koja su toliko izmijenjena da se smatraju novim djelom i duhovnim vlasništvom prerađivača. U okviru ovog poglavlja navedeni su i scenaristi i redatelji. Scenarist se smatra glavnim autorom publikacije koja sadrži scenarij i knjigu snimanja [Čl. 28]. Redatelja se navodi kao izvođača [Čl. 34a], uz dirigente, orkestre, pjevače, recitatore, glumce, ali kako se primjeri odnose samo na zvučnu građu, funkcija filmskog redatelja i njegova važnost u stvaranju i realizaciji filmskog djela ovdje ostaje nedefinirana.

U poglavlju *II. 8 Periodičke publikacije* PPIAK donosi propise o individualnom osnivaču i individualnom uredniku (Čl. 62) te o korporativnom izdavaču (Čl. 63) koji se ne smatraju autorima periodičke publikacije. Tako ni individualnom osnivaču, čijim prezimenom, imenom ili akademskom titulom počinje stvarni naslov periodičke publikacije, PPIAK [II.8] ne pripisuje funkciju autora djela.

Kako Verona ističe: „U ovom Pravilniku doneseni propisi o glavnim kataložnim jedinicama - koje najviše utječu na karakter abecednoga kataloga - uglavnom ne dopuštaju različita rješenja; time se želi postići da njihova izradba bude što ujednačenija, što je osobito važno za centraliziranu katalogizaciju.“¹⁸ Osim toga, jednoznačnost rješenja i ujednačenost njihove primjene svakako pridonose boljem snalaženju korisnika u pretraživanju kataloga. Kako primijeniti pojedini propis, PPIAK upućuje mnoštvom primjera. Za moguće neujednačenosti pri određivanju vrste autorstva indikativan je primjer ilustratora i fotografa. Naime, prema članku 25.6 „Za suradnika... čiji se udio ne smatra za najbitniji sastavni dio publikacije, sporedna se kataložna jedinica izrađuje uvijek kada je njegovo ime (odnosno naziv) navedeno u glavnom naslovu publikacije a autor glavnog udjela nije poznat ili u glavnom naslovu publikacije nije spomenut...“. PPIAK (Čl. 4.7) kao likovne umjetnike navodi slikara, kipara, arhitekta, fotografa, crtača i dr. Odredbe o ilustratoru i fotografu donosi i članak 26. *Tekst i reprodukcije djela likovnih umjetnika*: „Ako publikacija sadrži tekst o nekom likovnom umjetniku, a tom su tekstu kao nadopuna dodane i pojedine reprodukcije umjetnikovih djela, kao autor se uzima pisac teksta. Za likovnog se umjetnika izrađuje sporedna kataložna jedinica.“ U primjeru 1 [Čl. 26.3]: *Duško Kečkemet. Ivan Meštrović. Fotogr. Tošo Dabac. 1964.*, izrijekom se navodi: „Sporedna kataložna jedinica, za fotografa, u ovom se slučaju ne izrađuje“. U odredbi [Čl. 26.4] navedeno je: „Za osobu koja je izradila tehničke nacрте ili idejne skice, ili je ilustrirala slikovnicu ... izrađuje se sporedna kataložna jedinica. Tako se postupa i s publikacijama o nekom kraju, nekoj vrsti cvijeća, životinja i sl., što su je zajedno izradili pisac teksta i likovni umjetnik (fotograf, crtač ili slikar).“ U ovim primjerima fotograf je izrijekom naveden uz ostale likovne umjetnike, što svakako upućuje na zaključak da, kada se udio fotografa u glavnom sadržaju djela ne smatra najvažnijim, njegova funkcija u stvaranju djela ostaje nepromijenjena. Time što je fotografija poslužila kao ilustracija glavnom sadržaju djela fotograf nije postao ilustrator.

Ovakav pristup izražen je i u našoj aktualnoj kataložnoj praksi, gdje različite kataložne ustanove u ovakvim slučajevima pristupaju na istovjetan način, kako se to može vidjeti na primjeru zapisa za *Domaće ljekovito bilje* u skupnim katalozima Nacionalne i sveučilišne knjižnice (slika 1) i Knjižnica grada Zagreba (slika 2): *Domaće ljekovito bilje: [vrhunski suvremeni vodič za prirodno liječenje uz pomoć ljekovitog bilja!] / Katja Toplak Galle; [preveli Damir Biličić, Arijana Klier; ilustracije Aleš Sedmak; fotografije Luka Pintar ... [et al.]. Zagreb, 2016.* Za Aleša Sedmaka unesen je kod za ilustratora (UNIMARC, \$4 440

¹⁸ Verona, E. Nav. dj. Dio 1., str. 14.

- ilustrator; MARC 21 \$4 ill - ilustrator), a za Luku Pintara kod za fotografa (UNIMARC, \$4 600 - fotograf; MARC 21 \$4 pht - fotograf), kako je i navedeno u podatku o odgovornosti.

Vrsta građe	knjiga
Autor	Toplak Galle, Katja
Naslov	Domaće ljekovito bilje : [vrhunski suvremeni vodič za prirodno liječenje uz pomoć ljekovitog bilja] / Katja Toplak Galle ; [preveli Damir Biličić, Arijana Klier] ; ilustracije Aleš Sedmak ; fotografije Luka Pintar ... [et al.]
Izdanje	Novo, ažurirano izd.
Impresum	Zagreb : Mozaik knjiga, 2016. (Zagreb : Radin)
Materijalni opis	400 str. : ilustr. u bojama ; 30 cm.
Napomena	Prijevod djela: Zdravilne rastline na Slovenskem. Podatak o podnaslovu preuzet s omota.
Bib./Saž./Kaz.	Bibliografija: str. 400. Imensko kazalo.
ISBN	9789531419604 : 396,00 HRK
Predmet	Fitoterapija -- Priručnici Ljekovite biljke -- Sastav -- Priručnici Ljekovite biljke -- Identifikacija -- Priručnici
UDK	615.85:633.88(035) 633.88(035) 615.32 (035)
Ostali autori	Klier, Ariana Biličić, Damir Sedmak, Aleš Pintar, Luka

7001 | a Sedmak, Aleš | 4 ill

7001 | a Pintar, Luka | 4 pht

Slika 1. Ilustrator i fotograf u podatku o odgovornosti - kodovi za vrstu autorstva \$4 i ll (ilustrator) i \$4 pht (fotograf) (NSK, MARC 21)

Domaće ljekovito bilje : [vrhunski suvremeni vodič za prirodno liječenje uz pomoć ljekovitog bilja] / Katja Toplak Galle ; [preveli Damir Biličić, Ariana Klier] ; ilustracije Aleš Sedmak ; fotografije Luka Pintar ... et al.]

	Autor	Toplak Galle, Katja	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>702 # 1 3 00111012242 (Sedmak, Aleš)</p> <p>4 440</p> <p>3 00111012243 (Pintar, Luka)</p> <p>4 600</p> </div>
	Ostali autori	Biličić, Damir [prevoditelj] Klier, Ariana [prevoditeljica] Sedmak, Aleš [ilustrator] Pintar, Luka [fotograf]	
	Izdanje	[Novo ažurirano izd.]	
	Nakladnik	Zagreb : Mozaik knjiga, 2016	
	Materijalni opis	400 str. : ilustr. ; 31 cm	
	Napomena	Prijevod djela: Zdravilne rastline.	
		Bibliografija: str. 400.	
		Kazalo.	
	Predmetna odrednica	ljekovite biljke - priručnici	
	Klasifikacijska oznaka	615.89(03) Narodno liječenje. Domaći lijekovi. Priručnici 633.8(03) Aromatske biljke. Ljekovito bilje...Priručnici	
Jezik	hrvatski		
Standardni broj	ISBN 978-953-14-1960-4		
Grada	Knjiga		

Slika 2. Ilustrator i fotograf u podatku o odgovornosti - kodovi za vrstu autorstva \$4 440 (ilustrator) i \$4 600 (fotograf) (KGZ, UNIMARC)

Istovjetan pristup vidljiv je i u primjeru zapisa za *Meštrovićev znak u Zagrebu* / [autorica teksta] Barbara Vujanović; [autori fotografija Zoran Alajbeg ... et al.]. Split: Muzeji Ivana Meštrovića; Zagreb: Atelijer Meštrović, 2017., gdje je u skupnim katalozima NSK, CROLIST-a i KGZ-a za Zorana Alajbega unesen kod za fotografa, premda fotografije ne čine glavni sadržaj djela.

Navedeni primjeri pokazuju kako je u našoj kataložnoj praksi uspostavljena ujednačenost pri unosu koda za vrstu autorstva prema funkciji navedenoj u podatku o odgovornosti.

ISBD: međunarodni standardni bibliografski opis (Objedinjeno izdanje) - identifikacija funkcije osoba i korporativnih tijela odgovornih za stvaranje i realizaciju djela

Prvi opći ISBD, nastao prije specijaliziranih ISBD-ova, bio je temelj za izradu drugog dijela PPIAK-a, *Kataložni opis*. Objedinjeni ISBD, uključujući u sebi i sve specijalizirane ISBD-ove, na neki način zaokružuje standardizaciju bibliografskog opisa te predstavlja osnovu za izradu novih nacionalnih kataložnih pravila.

Objedinjeni ISBD određuje uvjete opisa i identifikacije objavljene građe, a osnovna mu je svrha utvrditi „odredbe za usklađenu deskriptivnu katalogizaciju... kako bi se olakšala međunarodna razmjena bibliografskih zapisa... poboljšala prenosivost bibliografskih podataka u okruženju semantičkog weba kao i interoperabilnost ISBD-a s drugim standardima sadržaja”.¹⁹

Kako je navedeno u predgovoru, određivanje obveznih i izbornih elemenata podataka usklađeno je s FRBR-om, ali je ostala razlika u pogledu stručnog nazivlja. Kako izrazi korišteni u FRBR-u pripadaju modelu entitet-odnos strukturiranom na višoj razini apstrakcije nego što je to ISBD, nazivlje ISBD-a, poput *publikacija*, nije se moglo prilagoditi pojmovima *djelo*, *izraz*, *pojavnii oblik* i *jedinica građe*.

Objedinjeni ISBD, kao norma bibliografskog nadzora za sve vrste građe, uz odredbe za skupine bibliografskog opisa 1-8 (*Stvarni naslov i podaci o odgovornosti*, *Izdanje*, *Podaci specifični za građu*, *Izdavanje*, *proizvodnja raspačavanja itd.*, *Materijalni opis*, *Nakladnička cjelina i višedjelna omeđena građa*, *Napomene*, *Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti*), donose novi element, skupinu 0 *Oblik sadržaja i vrsta medija*. Predmet bibliografskog opisa jest jedinica građe koja je definirana kao „entitet intelektualnog i/ili umjetničkog sadržaja, opipljiv ili neopipljiv, koji je temelj bibliografskog opisa, a zamišljen je, proizveden i /ili objavljen kao cjelina. Obuhvaća tekst, glazbu, nepokretne i pokretne slike, grafičku građu, karte, zvučne snimke i videosnimke, elektroničke podatke ili programe, uključujući i građu koja se objavljuje kao serijska”.²⁰ Izraz *entitet* u Objedinjenom ISBD-u ima osnovno značenje kako je definirano u *Izjavi o Međunarodnim kataložnim načelima*: „Entitet - Ono što je jedinstveno i potpuno; ono što postoji nezavisno ili zasebno; apstrakcija, idealan pojam, objekt mišljenja ili transcendentalan objekt.”²¹

Podatak o odgovornosti odnosi se na identifikaciju i/ili funkciju svake osobe ili korporativnog tijela odgovornog za doprinos stvaranju ili realizaciji intelektualnog ili umjetničkog sadržaja djela sadržanog u opisivanoj jedinici građe [1.4]. Odgovornost se odnosi na entitete čije je djelo ostvareno u jedinici građe izravno (pisci, skladatelji, izvođači, grafički umjetnici, koreografi, aranžeri, kartografi, programeri, glavni istraživači, animatori itd.) ili neizravno (npr. autor romana na kojem je temeljen filmski scenarij, autor djela na kojem je temeljen računalni program, osobe koje su prilagodile već postojeće djelo). Odgovornost se odnosi i na sakupljače različitih podataka, osobe odgovorne za režiju izvedbenog djela, organizatore, pojedince ili korporativna tijela koji su pokrovitelji djela u intelektualnom smislu, producenti snimki zabavne glazbe te na entitete koji snose sveukupnu (produksijske tvrtke i pojedinci poput producenata,

19 ISBD. Objedinjeno izd. Nav. dj., str. 1.

20 ISBD. Objedinjeno izd. Nav. dj., str. 306. (Valja naglasiti da za izraz *publikacija* objedinjeni ISBD ne definira, već upućuje na izraz *jedinica građe*.)

21 Izjava o Međunarodnim kataložnim načelima / prevela M. Willer. [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: http://www.ifla.org/files/cataloguing/icp/icp_2009-hr.pdf

redatelja i ostalih) ili posebnu odgovornost za djelo (npr. snimatelji, pisci scenarija ili animatori animiranih filmova) [1.4.2]. Pojedini entiteti u odnosu na istu jedinicu građe mogu istovremeno biti povezani na više načina (npr. animator kao autor animacije koja je dio igranog filma povezan je s jedinicom izravno, ali se njegova odgovornost odnosi samo na poseban dio filma).

Primjeri pojedinih vrsta autorstva, koje objedinjeni ISBD navodi kao entitete na koje se podatak o odgovornosti odnosi, uključuju sve vrste građe. ISBD ne definira pojedine vrste autorstva jer to nije predmet norme bibliografskog nadzora, ali jasno određuje koje se funkcije, odnosno uloge koje osobe ili korporativna tijela imaju u stvaranju i realizaciji djela, navode u podacima o odgovornosti.

Vrste autorstva u strojno čitljivim formatima za bibliografske podatke

Definicije vrste autorstva i njihove kodirane oznake dio su posebnih dodataka bibliografskih formata UNIMARC-a i MARC-a 21.

UNIMARC-ov *Dodatak C: Kodovi za vrste autorstva*²² sadrži nazive, definicije i kodirane oznake koje se sastoje od troznamenkastog broja. UNIMARC za unos koda za vrstu autorstva u kataložni zapis koristi ponovljivo potpolje *Kod koji se odnosi na vrstu autorstva* (\$4) u bloku za povezivanje podataka o odgovornosti (7--). Kod iskazuje odnose između osobe čije je ime uneseno u potpolje *Broj zapisa pregledne kataložne jedinice* (7--\$3) i bibliografske jedinice na koju se zapis odnosi. Primjerice, polje 702 *Osobno ime - sekundarna odgovornost* sadrži „jedinstvenu osobnu odrednicu za suradnika, tj. za fizičku osobu čiji se udio ne smatra najbitnijim sastavnim dijelom publikacije... Ako ima više istovrsnih suradnika, sporedna se kataložna jedinica izrađuje samo za prvoga, osim u ovim slučajevima: za izvođače (režisere, pjevače itd.) i ako ih ima više od tri, a ovisno o potrebama korisnika, sve adresate odnosno imena osoba na koja su pisma upravljena, i za umjetnike čija se imena nalaze u glavnom naslovu kataloga izložbe“.²³ Srodna su polja 200 \$f, \$g *Stvarni naslov i podaci o odgovornosti, Prvi podaci o odgovornosti, Drugi i idući podaci o odgovornosti*. Uvažavanje potreba korisnika istaknuto je kao razlog za unos više od tri imena izvođača u bibliografski zapis, što se u prvom redu odnosi na zvučne snimke i audiovizualnu građu.

Upravo u opisu ove vrste građe, premda još uvijek nije u potpunosti ujednačen, suvremena kataložna praksa nastoji sve više udovoljiti specifičnim potrebama korisnika, pa i unošenjem pristupnica i kodova za vrste autorstva za imena navedena ne samo u podacima o odgovornosti nego i u napomenama.

Primjerice, za film *12 godina ropstva (12 anni schiavo, 12 years a slave)* talijanski skupni katalog *Istituto centrale per il catalogo unico - Catalogo del servizio bibliotecario nazionale (ICCU - OPAC SBN)*, koji je temeljen na formatu UNIMARC, navodi u podatku o odgovornosti imena redatelja, scenarista, snimatelja, skladatelja, tri producenta i tri glumca, a u zapis su unesene pristupnice i kodovi za vrste autorstva ne samo za sva imena navedena u podatku o odgovornosti (10 imena) već i za imena koja nisu unesena u kataložni opis (9 imena).

U knjižničnim katalozima ima mnogo primjera neujednačenog pristupa pri unosu koda za vrstu autorstva, bilo da se kod ne unosi u kataložni zapis, da se unosi samo uz

22 Priručnik za UNIMARC : bibliografski format / prevela i priredila M. Willer. 2. hrvatsko izd. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica ; Hrvatsko knjižničarsko društvo, 1999.

23 Priručnik za UNIMARC. Nav. dj., str. 702.

neke pristupnice ili da se razlikuje od funkcije navedene u podatku o odgovornosti. Kako se prema popratnim riječima navedenim u podatku o odgovornosti, koje objašnjavaju funkciju koju je osoba ili korporativno tijelo obavljalo pri izradi djela, unose u bibliografski zapis kodirane oznake za vrste autorstva, nepodudarnost kodiranih oznaka i podataka o odgovornosti može zbunjivati korisnike. Zorno to ilustriraju primjeri zapisa u katalogu BnF-a, premda sličnih primjera ima i u drugim skupnim katalogima. Naime, za tiskane jedinice građe koje sadrže tekst i fotografije u kojima udio fotografa nije glavni sadržaj djela, mogu se pronaći kataložni zapisi u kojima je uz pristupnicu za ime fotografa unesen kod za vrstu autorstva *fotograf* (slika 4), kao i oni u kojima je uz pristupnicu za ime fotografa unesen kod za vrstu autorstva *ilustrator* (slika 5).

MARC 21 vrste autorstva navodi u MARC *Code List for Relators*²⁴, a uz naziv i definiciju pojedine vrste autorstva koristi dva potpolja u okviru polja odrednica sporednih kataložnih jedinica²⁵ (70X-75X - Added Entry Fields): za unos naziva vrste autorstva ponovljivo potpolje \$e (*Relator term - Describes the relationship between a name*

Auteur(s) : Pratt, Lucy ☰

Titre(s) : Nineteenth-century fashion in detail [Texte imprimé] / Lucy Johnston ; with Marion Kite and Helen Per ;
 photographs by Richard Davis ; drawings by Leonie Davis

Publication : London : V&A publ., 2005

Description matérielle : 1 vol. (224 p.) : ill. en noir et en coul. ; 31 cm

Comprend : The male image ; Historicism ; Romantic styles ; Exoticism ; Innovations ; Construction details ; The natural world.

Note(s) : Includes bibliographical references (page 224) and index

"A companion volume to *Historical Fashion in Detail: The 17th and 18th Centuries and Modern Fashion in Detail*, this book captures the opulence and variety of 19th-century fashion through an authoritative text, exquisite colour photography and line drawings of the complete garments. From the delicate embroidery on neoclassical gowns to the vibrant colours of crinoline close-underlined chapter world

702 .| \$3 12405868 \$a Davis \$b Leonie \$4 440

702 .| \$3 12407598 \$a Davis \$b Richard \$f 19..-.... \$c photographe \$4 600

Autre(s) auteur(s) : Per, Helen. Collaborateur ☰

Kite, Marion. Collaborateur ☰

Davis, Leonie. Illustrateur ☰

Davis, Richard (19..-.... ; photographe). Photographe ☰

Slika 3. Ilustrator i fotograf u podatku o odgovornosti - kodovi za vrstu autorstva \$4 440 (ilustrator) i \$4 600 (fotograf) (BnF, UNIMARC)

24 MARC Code List for Relators. [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: <https://www.loc.gov/marc/relators/relaterm.html>

25 Hodak, V.; D. Blažević. Omeđene publikacije, integrirajuća građa i nakladničke cjeline : priručnik za katalogizaciju u bibliografskom formatu MARC 2. Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/02/omedene-publikacije_final_zadnja.pdf

Auteur(s) : Wilcox, Claire ☰
 Mendes, Valerie D. (1939-....) ☰
 Titre(s) : Modern fashion in detail [Texte imprimé] / by Claire Wilcox and Valerie Mendes ; photogr. by Richard Davis ; line draw. by Leonie Davis ; [ed. by] the Victoria and Albert museum
 Publication : London : Trustees of the Victoria and Albert museum, 1991
 Description matérielle : 143 p. : ill. en coul., souv. ill. en coul. ; 31 cm
 Note(s) : Bibliogr. p. 142-143
 702 . \$3 12407598 \$a Davis \$b Richard \$f 19... : ... \$c photographe \$4 440
 702 . \$3 12405868 \$a Davis \$b Leonie \$4 440
 Autre(s) auteur(s) : Davis, Richard (19... : photographe) Illustrateur ☰
Davis, Leonie Illustrateur ☰
 Victoria and Albert museum (Londres). Éditeur scientifique ☰

Slika 4. Ilustrator i fotograf u podatku o odgovornosti - kod za vrstu autorstva \$4 440 (ilustrator) (BnF, UNIMARC)

and a work), a za unos koda ponovljivo potpolje \$4²⁶ (*Relationship - Code or URI that specifies the relationship between a name and a work*). Kodovi za vrstu autorstva mogu se koristiti i u drugim poljima bibliografskog zapisa (1XX, 270, 4XX, 6XX, 8XX).

Uvažavanje potreba korisnika, ali i neujednačenost u opisu pojedinih vrsta građe, primjetna je i u skupnim katalozima knjižnica čiji su zapisi izrađeni u formatu MARC 21 i temeljeni na istim kataložnim pravilima²⁷. Primjerice, kataložni zapis za film *12 years a slave* razlikuje se u katalozima *The Library of Congress (LC)*, *The New York Public Library (NYPL)* i *London Public Library (LPL)* ne samo po podacima navedenim u podacima o odgovornosti i u napomenama već i u broju pristupnica i izboru vrsta autorstva koja se unose u zapis.

LC u podacima o odgovornosti navodi imena produkcijskih kuća, redatelja, producenata i scenarista, a u napomenama imena glavnih glumaca, izvršnih producenata, snimatelja, montažera, skladatelja, dizajnera produkcije, kostimografa, producentazvuka (*sound*) i vizualnih efekata (*visual effects supervisor*), autora adaptirane autobiografije te pristupnice za sva imena navedena u opisu (19 pristupnica), kao i kodove za vrste autorstva (*\$e Relator term*).

NYPL u podacima o odgovornosti navodi imena produkcijskih kuća, redatelja, scenarista i producenata, izvršnih producenata, a u napomenama imena glumaca, direktora fotografije, dizajnera produkcije, montažera, kostimografa i skladatelja te pristupnice za sva navedena imena u opisu (35 pristupnica).

LPL u podacima o odgovornosti navodi imena redatelja, scenarista i producenata, a u napomenama imena glumaca i skladatelja. Zapis sadrži samo osam pristupnica i kodova za vrstu autorstva, premda je u podacima o odgovornosti i napomenama navedeno deset imena.

Primjer zapisa za film *12 godina ropstva* pokazuje podjednake mogućnosti koje pružaju

26 MARC 21 : format for bibliographic data. Nav. dj. (*\$e Relator term - Describes the relationship between a name and a work; \$4 Relationship - Code or URI that specifies the relationship between a name and a work*).

27 Anglo-američka kataložna pravila (Anglo-American Cataloging Rules), odnosno RDA : Resource description and access.

UNIMRC i MARC 21 u opisu građe, ali isto tako i neujednačenost u opisu i unosu pristupnica i vrste autorstva. Međutim, jasno je izražena usmjerenost suvremenih kataloga prema potrebama korisnika, kako opširnošću samog opisa, tako i unosom većeg broja pristupnica i vrste autorstva.

Odnos podataka o odgovornosti i vrste autorstva u kontekstu IFLA-inih konceptualnih modela

IFLA-ini konceptualni modeli za bibliografske i autorizirane podatke daju okvirnu shemu za informacije koje treba pružiti bibliografski zapis kako bi udovoljio potrebama korisnika. Preporučuju osnovnu razinu funkcionalnosti i podatkovne uvjete za zapise, identificiraju i definiraju entitete važne korisnicima bibliografskih zapisa te omogućuju povezivanje atributa i odnosa entiteta s postupcima korisnika. Oni „upravo potiču izradu kataloga u kojem se oko identifikacije djela okupljaju izrazi, pojavni oblici i jedinice građe prema kojima se u odnos stavljaju imena kako bi se izrazila vrsta udjela u njihovu kreiranju, realiziranju i postvarenju (stvaratelj, ilustrator, prevoditelj, urednik, tiskar itd.) ili oprimjerenju (vlasnik, potpisnik primjerka itd.). Svrha je kataloga osmišljenog prema konceptualnim modelima udovoljavanje potrebama korisnika na bilo kojoj od ove četiri razine okupljanja bibliografskih podataka koje su nadzirane sustavom autoriziranih podataka“²⁸.

Uniform title	12 years a slave (Motion picture)
Main title	12 years a slave / a Regency Enterprises, River Road Entertainment presentation of a River Road, Plan B, New Regency production in association with Film 4 directed by Steve McQueen produced by Brad Pitt, Dede Gardner, Jeremy Kleiner, Bill Pohlad, Steve McQueen, Arnon Milchan, Anthony Katagas ; screenplay John Ridley.
Published/Created	United States : Twentieth Century-Fox Film Corporation, 2013. United States : Great Britain.
LC/N Permalink	https://lccn.loc.gov/201606502
Description	viewing print 16 film reels of 16 on 8 (ca. 134 min., ca. 12,413 ft. Dolby SR, digital, Dolby SRD, DTS), col. : 35 mm.
LC classification	CGF 2215-2222 (viewing print)
Variant title	Twelve years a slave
Related names	McQueen, Steve, 1969 direction production Pitt, Brad, 1963 production Gardner, Dede production Kleiner, Jeremy production Pohlad, William production Milchan, Arnon production Katagas, Anthony production Ridley, John, 1965 writing Ejiofor, Chiwetel, 1977 cast Williams, Michael Kenneth cast Fassbender, Michael, 1977 cast Northup, Solomon, 1809-1863? 12 years a slave. Regency Enterprises. River Road Entertainment (Firm) Plan B Entertainment. New Regency (Firm) FilmFour (Firm) Twentieth Century-Fox Film Corporation. Copyright Collection (Library of Congress)
Cast	Chiwetel Ejiofor, Michael Kenneth Williams, Michael Fassbender.
Credits	Executive producers, Tessa Ross, John Ridley ; camera, Sean Bobbitt ; editor, Joe Walker ; music, Hans Zimmer ; production designer, Adam Stockhausen ; costume designer, Patricia Norris ; sound, Kirk Francis ; visual effects supervisor, Dottie Starling.

700 1_	a McQueen, Steve, d 1969- e direction e production.
700 1_	a Pitt, Brad, d 1963- e production.
700 1_	a Gardner, Dede, e production.
700 1_	a Kleiner, Jeremy, e production.
700 1_	a Pohlad, William, e production.
700 1_	a Milchan, Arnon, e production.
700 1_	a Katagas, Anthony, e production.
700 1_	a Ridley, John, d 1965- e writing.
700 1_	a Ejiofor, Chiwetel, d 1977- e cast.
700 1_	a Williams, Michael Kenneth, e cast.
700 1_	a Fassbender, Michael, d 1977- e cast.
700 1_	a Northup, Solomon, d 1808-1863? t 12 years a slave.
710 2_	a Regency Enterprises.
710 2_	a River Road Entertainment (Firm)
710 2_	a Plan B Entertainment.
710 2_	a New Regency (Firm)
710 2_	a FilmFour (Firm)
710 2_	a Twentieth Century-Fox Film Corporation.
710 2_	a Copyright Collection (Library of Congress) 5 DLC

Slika 5. Film - vrste autorstva (LC, MARC 21)

28 Willer, M.; A. Šauperl; M. Petek; M. Tomić. Jedinstveni stvarni naslov: zašto nam je potreban više nego ikad? // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 1-2 (2011), 93-119. Dostupno i na: <http://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/373>

Konceptualni su modeli *FRBR - Functional Requirements for Bibliographic Records* (Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa), *FRAD - Functional Requirements for Authority Data* (Uvjeti za funkcionalnost autoriziranih podataka), *FRSAD - Functional Requirements for Subject Authority Data* (Uvjeti za funkcionalnost predmetnih autoriziranih podataka) te *FRBR-LRM (FRBR - Library Reference Model)*, koji ih objedinjuje na jednoj općenitijoj razini. Ovdje se ukazuje samo na one elemente modela koji su povezani s podacima o odgovornosti i vrstama autorstva.

Osnovni elementi FRBR-a (entiteti, atributi i odnosi) izvedeni su iz logičke analize podataka koji se obično pokazuju u bibliografskim zapisima. Na temelju podataka koje korisnici rabe za pronalaženje građe te za identifikaciju, odabir i dobivanje traženog entiteta, definirani su uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa.

Entiteti, koji predstavljaju ključne predmete zanimanja korisnika, podijeljeni su u tri skupine. Prvu skupinu čine proizvodi intelektualnog ili umjetničkog nastojanja koji su imenovani ili opisani u bibliografskim zapisima: djelo, izraz, pojavni oblik, jedinica građe. Drugu skupinu čine entiteti odgovorni za intelektualni ili umjetnički sadržaj, fizičku proizvodnju i raspačavanje ili čuvanje tih proizvoda: osobe i korporativna tijela. Treća se skupina sastoji od dodatnog skupa entiteta koji služi kao predmet intelektualnog ili umjetničkog nastojanja: pojam, objekt, događaj, mjesto.

Logička veza između entiteta prve i druge skupine služi kao osnova za identificiranje odgovornosti. Podatak o odgovornosti kao atribut pojavnog oblika imenuje jednog ili više pojedinaca ili skupina odgovornih za kreiranje ili realizaciju intelektualnog ili umjetničkog sadržaja postvarenog u pojavnom obliku, zatim može upućivati i na ulogu ili funkciju koju obnaša svaki od odgovornih pojedinaca, skupina ili organizacija²⁹. Imenovani pojedinac ili skupina mogu biti izravno odgovorni za djelo postvareno u pojavnom obliku (npr. autor, skladatelj itd.) ili neizravno (npr. autor romana na kojem je temeljen filmski scenarij). Podatak o odgovornosti može imenovati i ostale pojedince ili skupine odgovorne za izraz djela sadržanog u pojavnom obliku (npr. prevoditelj, izvođač itd.), za sastavljanje (npr. urednik, sastavljač itd.), za pokroviteljstvo ili izdavanje djela. Oznaka za vrstu autorstva koja se unosi u zapis nije samo informacija o funkciji koju pojedinac ili skupina imaju u kreiranju i realizaciji djela već je i poveznica koja u katalogu može okupiti građu prema vrsti udjela koju pojedinci i skupine imaju u odnosu na djelo, izraz, pojavni oblik i jedinicu građe.

Nastavljajući se na FRBR, FRAD definira uvjete za funkcionalnost zapisa autoriziranih podataka. On pruža strukturirani referentni okvir za uspostavljanje odnosa između podataka autoriziranih zapisa i potreba korisnika tih podataka. FRAD definira odnose između osoba, obitelji, korporativnih tijela i djela koji se iskazuju kao odnos „povezan sa“, ali to ne uključuje odnos odgovornosti prema djelu/izrazu/pojavnom obliku/jedinici građe jer, kako se navodi u točki 5.3: „Uloge uključuju nazive kao što su urednik, ilustrator, prevoditelj, branitelj, tiskar ili prethodni vlasnik koji mogu odražavati osobitu narav odnosa između osobe, obitelji ili korporativnog tijela i djela, izraza, pojavnog oblika ili jedinice građe koja se opisuje ili na koju upućuje bibliografski zapis. Ovi izrazi mogu biti identificirajući podaci u bibliografskim ili autoriziranim zapisima, ali se za sada u pravilu dodaju samo bibliografskim zapisima.“³⁰

FRBR – *Library Reference Model* općenit je konceptualni model koji objedinjuje FR modele (FRBR, FRAD, FRSAD) i stvara zajedničku strukturu za postupke korisnika,

29 FRBR. Nav. dj., str. 38.

30 Isto, str. 46.

entitete, odnose i atribute, odnosno opće principe logičke strukture bibliografskih podataka te predstavlja osnovu na kojoj se izrađuju kataložna pravila. Koncipiran hijerarhijski, preuzima entitete djelo, izraz, pojavni oblik, jedinica građe, ali umjesto entiteta osoba/obitelj/korporativno tijelo uvodi entitet agent, koji kao svoje potklase ima entitete osoba i kolektivni agent. Odnosi odgovornosti između entiteta agent i djela/izraza/pojavnog oblika/jedinice građe odnose se na proces stvaranja, proizvodnje, distribucije i modifikacije. Svi ti odnosi ukazuju da više agenata može biti uključeno u više segmenata bilo kojeg od tih procesa, a definiranje konkretnih funkcija (fotograf, prevoditelj ...) koje ima agent u tim procesima nije zadatak samog modela, već posebnih tezaurusa, priručnika i pravilnika.

Iz FRBR-a i FRAD-a proizašla je *Izjava o međunarodnim kataložnim načelima (Statement of International Cataloguing Principles - ICP)*³¹ koja donosi temeljne postavke primjenjive za mrežne knjižnične kataloge i druge vrste informacijskih sustava, a prvi je cilj izrada kataloga primjerenog korisniku.³² Kako se dalje navodi u uvodu, načela uključuju sve vrste građe i sve aspekte bibliografskih i autoriziranih podataka koji se upotrebljavaju u knjižničnim katalogima, kao i smjernice o mogućnostima pretraživanja i pronalaženja. U odnosu na bibliografske standarde i pravilnike, načela predstavljaju koncepciju na višoj razini apstrakcije u okviru koje su definirani pojedini elementi i stručni izrazi. Proizvodi intelektualnog ili umjetničkog dostignuća jesu djelo (određena intelektualna ili umjetnička kreacija), izraz (intelektualna ili umjetnička realizacija djela), pojavni oblik (fizičko postvarenje izraza djela) i jedinica građe (pojedinačni primjerak pojavnog oblika).³³ Posrednik je osoba (autor, nakladnik, kipar, urednik, režiser, kompozitor itd.) ili skupina (obitelj, ustanova, korporacija, knjižnica, orkestar, država, federacija itd.) ili stroj (uređaj za snimanje, program za prevođenje softvera itd.) koji imaju neku ulogu u životnom ciklusu jedinice.³⁴ Tako definiranjem izraza *posrednik* ICP u Pojmovniku donosi i neke primjere za vrste autorstva.

Vrsta autorstva u kataložnim pravilnicima nastalima na FR modelima

Primjenu FR modela donose novi talijanski pravilnik *Regole italiane di catalogazione: (REICAT)*³⁵ i anglo-američki *RDA: Resource description & access*³⁶, a strukturirani su kao normativna cjelina za bibliografske i autorizirane podatke. Ovaj pregled³⁷ ukazuje samo na one segmente koji definiraju odnos podataka o odgovornosti i vrste autorstva.

31 Izjava o Međunarodnim kataložnim načelima / prevela M. Willer. 2009. [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: http://www.ifla.org/files/cataloguing/icp/icp_2009-hr.pdf

32 Detaljan prikaz i analizu ICP-a vidjeti u: Willer, M.; A. Barbarić. Međunarodna kataložna načela: prikaz i analiza // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 52, 1-4 (2009), 18-62. Dostupno i na: [https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/749/vbh/God.52\(2009\),br.1-4](https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/749/vbh/God.52(2009),br.1-4)

33 Isto, str. 10.

34 Isto, str. 12.

35 *Regole italiane di catalogazione: (REICAT): bozza complessiva. Versione riveduta e aggiornata. Gennaio 2009.* [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: http://www.iccu.sbn.it/upload/documenti/REICA_bozza_complessiva_genn2009.pdf

36 *RDA: Resource description & access.* Chicago: American Library Association; Canadian Library Association; CILIP, 2013.

37 Potpuni prikaz vidi u: Willer, M. *Regole italiane di catalogazione REICAT* // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 1-4, 52 (2009), 247-253. i u: Barbarić, A; Mirna W. *Kakav nacionalni kataložni pravilnik trebamo? : preliminarno istraživanje // Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : (13. seminar, 2009 Rovinj) / ur. Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković.* Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 110-134.

Regole italiane di catalogazione (REICAT)

Kako je navedeno u prikazu talijanskog pravilnika, „... upravo su *Regole italiane di catalogazione*: REICAT prvi objavljeni nacionalni kataložni pravilnik temeljen na modelu FRBR! Teorijska podloga tradicije i prakse talijanske katalogizacije te temeljne vrijednosti kulture i društva koje na određeni način shvaćaju ulogu knjižnice čine osnovu koja je duboko usađena u ovaj pravilnik.”³⁸

Odnos podataka o odgovornosti i vrste autorstva sadržan je u trećem dijelu pravilnika (*Parte III Responsabilità*), a čine ga poglavlje o definiranju i razinama odgovornosti (14. *Relazioni di responsabilità*), zatim poglavlja o usvojenim oblicima imena za osobu (15. *Intestazioni uniformi per le persone*) i korporativno tijelo (16. *Intestazioni uniformi per gli enti*), te poglavlja o odgovornosti za djelo (17. *Responsabilità per l'opera*), izraz (18. *Responsabilità per particolari espressioni*), pojavni oblik (19. *Responsabilità per la pubblicazione e la produzione materiale*) i jedinicu građe (20. *Responsabilità relative all'esemplare*).

U odredbama o razinama, stupnjevima i vrstama odgovornosti (14.2. *Livelli, gradi e tipi di responsabilità*) REICAT navodi odgovornost prema djelu (izvorno djelo) i njegovim pojedinim izrazima (promijenjeno izdanje, prijevod i sl.), zatim različite karaktere odgovornosti, tj. odgovornost za djelo u cjelini ili za pojedine segmente djela u kojima se udjeli razlikuju po značenju ili karakteru (npr. tekst i note, tekst i slika) te primarnu, koordiniranu i sekundarnu odgovornost. Vrste odgovornosti mogu se prema potrebi specificirati pomoću kodova. Odredbe o vrstama odgovornosti (14.2.4. *Tipi di responsabilità*) omogućuju primjenu koda za vrstu autorstva uz sve stupnjeve i razine odgovornosti kako bi se označila funkcija pojedine osobe ili entiteta (prevoditelj, ilustrator, izvođač, redatelj, scenograf itd.). REICAT ne sadrži definicije i kodove vrste autorstva, ali napominje da će se posebna lista vrste autorstva dodati u sljedećem³⁹ ažuriranju pravilnika. Odredbe o odnosima odgovornosti strukturirane su prema entitetima *djelo, izraz, pojavni oblik i jedinica građe* u okviru kojih se navode i pojedini primjeri vrste autorstva.

RDA: Resource Description and Access

Primjena anglo-američkog pravilnika RDA⁴⁰ počela je 2013. godine. RDA slijedi strukturu i terminologiju konceptualnih modela. Ovaj prikaz odnosa podataka o odgovornosti i vrste autorstva oslanja se na poglavlje o vrsti autorstva i odredbama o odnosima osoba, obitelji i korporativnih tijela povezanih s entitetima *djelo, izraz, pojavni oblik, jedinica građe* u poglavljima 19-22.⁴¹

Vrste autorstva RDA donosi u *poglavljju I - Relationship designators: relationships between resource and persons, families, and corporate bodies associated with the resource*. Uz određene izmjene u definicijama, dopune novim vrstama građe i uspostave

38 Willer, M. *Regole italiane di catalogazione REICAT*. Nav. dj., str. 248.

39 Verzija citiranog pravilnika: *Versione aggiornata al 30 gennaio 2009*.

40 Vidi prikaz pravilnika u: Barbarić, A; M. Willer. *Kakav nacionalni kataložni pravilnik trebamo? : preliminarno istraživanje. // Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : (13. seminar, 2009 Rovinj) / ur. Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 110-134.*

41 [Chapter 18]: General guidelines on recording relationships to persons, families, and corporate bodies associated with a resource. [Chapter 19]: Persons, families, and corporate bodies associated with a work. [Chapter 20]: Persons, families, and corporate bodies associated with an expression. [Chapter 21]: Persons, families, and corporate bodies associated with manifestation. [Chapter 22]: Persons, families, and corporate bodies associated with an item.

hijerarhijskog odnosa za neke vrste autorstva, nazivi i definicije vrste autorstva preuzeti⁴² su iz *MARC Code List for Relators*. Vrstu autorstva RDA određuje u odnosu na djelo, izraz, javni oblik i jedinicu građe, a za neke vrste autorstva uspostavlja hijerarhijski odnos. RDA navodi vrste autorstva koje se odnose na sve vrste građe. U odnosu na djelo navodi vrste autorstva za stvaratelje (*creators*) [I.2.1] i druge osobe/obitelji/korporativna tijela povezane s djelom [I.2.2].⁴³ U odnosu na izraz RDA navodi vrste autorstva za suradnike (*contributors*) [I.3.1]; u odnosu na javni oblik navodi proizvodnju, nakladništvo i distribuciju; u odnosu na jedinicu građe navodi vlasnike i druge osobe, obitelji i korporativna tijela povezana s jedinicom građe.

Katalog LC prikazuje povezanost vrste autorstva s entitetima *djelo, izraz, javni oblik i jedinica građe*, što ilustrira primjer zapisa za *The coastal cottage / Ann Zimmerman; photographs by Scot Zimmerman. Layton, Utah: Gibbs Smith, 2017.*, gdje se uz kod za vrstu autorstva navodi i entitet izraz (*expression*) na koji se odnosi.

Personal name	Zimmerman, Ann, author.
Main title	The coastal cottage / Ann Zimmerman ; photographs by Scot Zimmerman.
Published/Produced	Layton, Utah : Gibbs Smith, 2017.
LCCN Permalink	https://lcn.loc.gov/2016033796
Projected pub date	1111
Description	pages cm
ISBN	9781423644125 (jacketless hardcover)
LC classification	700 1_ a Zimmerman, Scot, e photographer (expression)
Related names	Zimmerman, Scot, photographer (expression)

Slika 6. Fotograf u podatku o odgovornosti - kod za vrstu autorstva u odnosu prema entitetu izraz *photographer* (LC, MARC 21)

Fotograf [I.2.1] RDA navodi u odnosu stvaratelj/djelo i definira ga kao osobu/obitelj/korporativno tijelo odgovorno za stvaranje fotografskog djela. Međutim, kada su fotografije u funkciji dodatka glavnom sadržaju, kao vrstu autorstva RDA određuje ilustratora [I.3.1], navodi ga u odnosu suradnik/izraz, a definira kao osobu/obitelj/korporativno tijelo odgovorno za doprinos realizaciji izraza djela dodavanjem crteža, dijagrama, fotografija i dr. glavnom sadržaju. Samo kada je glavni sadržaj djela umjetnički kao vrsta autorstva odabire se umjetnik i fotograf.

⁴² Usklađivanje vidi na <http://www.rdaregistry.info/Aligns/alignRDA2MRC.html>

⁴³ „Relationship designators for other persons, families, or corporate bodies associated with a work“

Personal name	Jacomet, Hugo, author.
Main title	Parisian gentleman : éloge de l'élégance à la française / Hugo Jacomet ; photographies, Andy Julia.
Published/Produced	Paris : Éditions Intervalles, [2015]
<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">Request this Item</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> LC Find It </div> <div style="border: 1px dashed black; padding: 5px; text-align: center;"> Where to Request </div> </div>	

LCCN Permalink	https://lcn.loc.gov/2016396191
Description	256 pages : illustrations (chiefly color) ; 35 cm
ISBN	9782369560265 (hbk.)
LC classification	TT617 .J35 2015 700 1_ a Julia, Andy, e illustrator.
Related names	Julia, Andy illustrator.

Slika 7. Fotograf u podatku o odgovornosti - kod za vrstu autorstva \$e illustrator (LC, MARC 21)

Ovakav način razumijevanja funkcije fotografa u određenoj mjeri zbunjuje jer kod za vrstu autorstva u nekim zapisima nije u skladu s funkcijom navedenom u podatku o odgovornosti, a kriteriji za takav pristup korisnicima ostaju nejasni.

Vrijednost podataka o vrsti autorstva u postupcima korisnika

FRBR donosi tablice procjena vrijednosti pojedinih atributa i odnosa u modelu entitet-odnos (djelo, izraz, pojavni oblik, jedinica građe) u postupcima korisnika (pronalaženje, identificiranje, odabir, dobivanje). Tako tablice 6.1 Atributi i odnosi djela⁴⁴ i 6.2 Atributi i odnosi izraza pokazuju da odnos između djela i osoba/korporativnih tijela odgovornih za djelo i sadržaj ima visoku vrijednost za korisnike u pronalaženju, identificiranju, odabiru djela i izraza. Nedvojbeno je da pritom podatak o vrsti autorstva povezan s navedenim imenima pridonosi preciznijem identificiranju traženog entiteta. Jednostavna pretraga kataloga KGZ-a, COBISS-a i BnF-a za upit *Tin Ujević* i *Tin Ujević prevoditelj* to zorno ilustrira. Naime, katalog KGZ-a za upit *Tin Ujević* (isto i za Ujević, Tin) daje 575 rezultata, a za upit *Tin Ujević prevoditelj* 66 rezultata. Pretraživanje kataloga BnF za upit *Tin Ujević* (isto i za Ujević, Tin) daje 45 rezultata, a za upit *Tin Ujević traducteur* daje 1 rezultat. Slovenski skupni kataloga COBISS za upit *Tin Ujević* (isto i za Ujević, Tin) daje 241 rezultat, a za upit *Tin Ujević prevajalec* 61 rezultat. Vrsta autorstva kao dodatni element u pretraživanju kataloga upravo eferberizira

⁴⁴ Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa. Nav. dj., str. 74.

katalog i omogućuje korisnicima da ciljanim pretraživanjem dobiju strukturirani rezultat u kojem će se lakše snalaziti i brže dobiti traženu jedinicu građe. Ovdje valja napomenutu da složeno pretraživanje COBISS-a ima mogućnost pretraživanja i prema kodu za vrstu autorstva, što ukazuje na važnost koja se pridaje unosu koda za vrstu autorstva i njegovoj ulozi u pretraživanju kataloga. Podatak o vrsti autorstva doprinosi učinkovitijem i potpunijem zadovoljenju potreba korisnika i povećava vrijednost podataka koju pruža katalog u odnosu na druge izvore.

Prenosivost bibliografskih podataka

Za suvremene knjižnične kataloge okruženje semantičkog weba donosi nove tehnološke mogućnosti i funkcionalnosti. U svrhu poboljšanja prenosivosti bibliografskih podataka izrađuju se tablice mapiranja⁴⁵ elemenata i objavljuju bibliografski formati, pravilnici i standardi u registru za održavanje imenskih prostora Open Metadata Registry.⁴⁶ Tako su u standardu RDF objavljeni FRBR, FRAD, FRSAD, objedinjeni ISBD, UNIMARC⁴⁷, MARC, RDA, što omogućuje interoperabilnost i točnost u razmjeni bibliografskih podataka.

The screenshot shows the Open Metadata Registry interface. At the top, it says 'open metadata registry' with the tagline 'Supporting Metadata Interoperability'. Below that, it displays 'Element Sets: ISBD elements' and 'Elements: has statement of responsibility relating to title'. There are tabs for 'Detail', 'Statements', and 'History'. The 'Detail' tab is active, showing a table of metadata for the element. The 'Description' field is highlighted with a red box.

Metadata +	
Detail	
Canonical URI:	http://iflstandards.info/ns/isbd/elements/P1007 (RDF)
Label:	has statement of responsibility relating to title
Name:	hasStatementOfResponsibilityRelatingToTitle
Lexical Alias:	
Description:	Relates a resource to one or more names, phrases, or groups of characters relating to the identification and/or function of any persons or corporate bodies responsible for or contributing to the creation or realisation of the intellectual or artistic content of a work contained in the resource.
Comment:	
Type:	property
Domain:	Resource
Range:	
Status:	Published
Language:	English
Note:	A statement of responsibility is not constructed when there is no such statement on the resource. A statement of responsibility can relate to such entities as: writers, composers, performers, graphic artists, choreographers, arrangers, cartographers, programmers, principal investigators, animators, etc., whose work is embodied in the resource, whether directly (e.g. author of text, editor, compiler, translator, illustrator, engraver, cartographer, composer, arranger, choreographer), or indirectly (e.g. author of the novel on which a film script is based, author of the work on which the software is based, adapters of an already existing work), whether in the same medium as the original or in another; collectors of various data, persons responsible for the direction of a performed work; organizations, or individuals or corporate bodies sponsoring the work of any of the above (with intellectual and not merely financial sponsorship); producers of a popular music recording; production companies and individuals such as producers, directors, or others having some degree of overall responsibility for a work; individuals who have specific responsibilities when in the context of a particular film, or particular type of film, they have a major creative role (e.g. cinematographers, writers of screenplays or animators of animated films); developers and designers, whose work involves the creation of the content of a resource or its realisation (e.g. game designer); entities having specific responsibilities in the context of a particular resource or particular type of resource (e.g. project directors of survey data, video director).

Slika 8. ISBD - element: podatak o odgovornosti povezan s naslovom

45 Vidi npr. tablicu mapiranja elemenata ISBD-a i FRBR-a: Mapping ISBD elements to FRBR entity attributes and relationships : 2004-07-28. [citirano: 2017-05-09]. Dostupno na: <http://www.ifla.org/files/cataloguing/isbd/isbdfbr-mapping.pdf>

46 Open Metadata Registry. Dostupno na: <http://metadataregistry.org/>

47 Dunsire, G.; Willer, M. UNIMARC and Linked Data. // IFLA Journal 37, 4 (December 2011), 314-326. [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/ifla-journal/ifla-journal-37-4_2011.pdf

Element Sets: RDA Work properties
Elements: has photographer

Detail Statements History

Metadata +

Detail

Canonical URI:	http://rdaregistry.info/Elements/w/P10056 (RDF)
Label:	has photographer
Name:	photographer
Lexical Alias:	http://rdaregistry.info/Elements/w/photographer.en
Description:	Relates a work to an agent responsible for creating a photographic work.
Comment:	
Type:	property
Parent:	has creator
Domain:	work
Range:	
Status:	Published
Language:	English
Note:	

Slika 9. RDA - element: fotograf odgovoran za stvaranje fotografskog djela

Element Sets: RDA Agent properties
Elements: is photographer (expression) of

Detail Statements History

Metadata +

Detail

Canonical URI:	http://rdaregistry.info/Elements/a/P50272 (RDF)
Label:	is photographer (expression) of
Name:	photographerExpressionOf
Lexical Alias:	http://rdaregistry.info/Elements/a/photographerExpressionOf.en
Description:	Relates an illustrator contributing to an expression of a work by providing supplementary photographic content to an original work to an expression.
Comment:	
Type:	property
Parent:	is contributor of
Domain:	agent
Range:	
Status:	Published
Language:	English
Note:	

Slika 10. RDA - element: fotograf - ilustrator

Kako bi razmjena i automatsko povezivanje bibliografskih podataka bili učinkoviti, točni i vjerodostojni, neophodno je mapiranje, identifikacija i usklađenost elemenata bibliografskih formata, standarda, pravilnika, modela, kao i imenskih prostora različitih rječnika.

Zaključak

Funkcija koju osoba ili korporativno tijelo ima u stvaranju i realizaciji djela u bibliografskom zapisu dodatno se može označiti kodom za vrstu autorstva, a time različite kategorije odgovornosti postaju vidljivije u katalogu. Oznaka za vrstu autorstva u bibliografskom zapisu može biti poveznica koja u katalogu okuplja građu prema vrsti udjela koju pojedinci i skupine imaju u odnosu na djelo, izraz, pojavni oblik i jedinicu građe. Usklađenost definicija pojedinih vrsta autorstva i njihova ujednačena primjena doprinosi boljoj funkcionalnosti zapisa i dobivanju strukturiranih rezultata pretrage. Kod za vrstu autorstva doprinosi potpunosti i točnosti informacija koje bibliografski zapis daje korisnicima.

Literatura

- Barbarić, A; M. Willer. Kakav nacionalni kataložni pravilnik trebamo? : preliminarno istraživanje // Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : (13. seminar, 2009 Rovinj) / uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 110-134.
- Dunsire, G.; M. Willer. UNIMARC and Linked Data. // IFLA Journal 37, 4 (December 2011), 314-326. [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/ifla-journal/ifla-journal-37-4_2011.pdf
- Guidelines for authority records and references / revised by the IFLA Working Group on GARE. 2nd ed. München : K. G. Saur, 2001. [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/series/23.pdf>
- IFLA cataloguing principles: the statement of international cataloguing principles (ICP) and its glossary: in 20 languages / ed. by Barbara B. Tillett and Ana Lupe Cristan. München: K. G. Saur, 2009.
- ISBD : međunarodni standardni bibliografski opis / preporučila Skupina za pregled ISBD-a; odobrio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju; [s engleskog prevela i predgovor napisala A. Barbarić]. Objedinjeno izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2014.
- Izjava o Međunarodnim kataložnim načelima / prevela M. Willer. 2009. [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: http://www.ifla.org/files/cataloguing/icp/icp_2009-hr.pdf
- Mapping ISBD elements to FRBR entity attributes and relationships : 2004-07-28. [citirano: 2017-05-09]. Dostupno na: <http://www.ifla.org/files/cataloguing/isbd/isbdfbr-mapping.pdf>
- MARC 21 format for bibliographic data / Library of Congress, Network Development and MARCS Standards Office. 1999 ed., update no. 1 (October 2000) through update no. 23 (November 2016). [citirano 2017-05-05]. Dostupno na: <https://www.loc.gov/marc/bibliographic/>

- RDA : Resource description and access. Chicago : American Library Association ; Canadian Library Association ; CILIP, 2013.
- Regole italiane di catalogazione : (REICAT) : bozza complessiva. Versione riveduta e aggiornata. Gennaino, 2009. [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: http://www.iccu.sbn.it/upload/documenti/REICA_bozza_complessiva_genn2009.pdf
- Riva, P.; P. Le Boeuf; M. Žumer. FRBR-Library Reference Model : 2016-02-21: draft for world-wide review . Den Haag : IFLA, 2016. [citirano: 2017-05-05]. Dostupno na: http://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/frbr-lrm/frbr-lrm_20160225.pdf
- UNIMARC manual : bibliographic format / ed. by Alan Hopkinson. 3rd ed. München: K. G. Saur, 2008.
- Uvjeti za funkcionalnost autoriziranih podataka : konceptualni model / ur. Glenn E. Patton ; IFLA-ina Radna skupina za Uvjete za funkcionalnost i obročivanje autoriziranih zapisa (FRANAR), završni izvještaj prosinac 2008.; odobrili stalni odbori IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju i Sekcije za klasifikaciju i indeksiranje, ožujak 2009.; [s engleskog preveo T. Vrbanc]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.
- Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa: završni izvještaj / IFLA-ina Studijska skupina za uvjete za funkcionalnost bibliografskih zapisa; odobrio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju; [s engleskog prevela T. Katić]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
- Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1983-1986. Dio 1: Odrednice i redalice. 2. izmijenjeno izd. 1986.; Dio 2: Kataložni opis. 1983.
- Willer, M. ISBD : od objedinjenog standarda prema standardu za objavljivanje bibliografskih podataka kao povezanih podataka. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 1-2 (2016) 2-23. Dostupno i na <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/>
- Willer, M. Regole italiane di catalogazione REICAT / a cura della Commissione permanente per la revisione delle regole italiane di catalogazione; [la redazione del testo è stata curata da Alberto Petrucciani]. Roma : Istituto centrale per il catalogo unico delle biblioteche italiane e per le informazioni bibliografiche, 2009. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 52, 1-4 (2009). Dostupno i na <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/99>
- Willer, M.; A. Barbarić. Međunarodna kataložna načela : prikaz i analiza. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 52, 1-4 (2009). Dostupno i na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/99>Navedeni primjeri pokazuju kako je u našoj kataložnoj praksi uspostavljena ujednačenost pri unosu koda za vrstu autorstva prema funkciji navedenoj u podatku o odgovornosti.